

Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima

Jezični vodič

Hrvatski jezik u Rumunjskoj

Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima je ugovor Vijeća Europe kojim se štiti i promiče, između ostalog, hrvatski jezik u Republici Rumunjskoj. Ovaj **Jezični vodič** vodi vas kroz odredbe Povelje koje Republika Rumunjska mora primijeniti u odnosu na hrvatski jezik.

Međutim, ni Republika Rumunjska ni Povelja ne mogu same sačuvati vaš jezik. Odgovornost je ipak na vama. Hrvatski jezik u Rumunjskoj može preživjeti samo ako ga svakodnevno koristite u svakoj prigodi. Jasnije je da će jezik koji se koristi samo za «po kući» uskoro nestati kao govorni jezik zajednice.

Ne zatvarajte svoj jezik u kuću. Prihvatite odredbe Povelje i iskoristite prilike koje vam ona pruža kako biste koristili hrvatski jezik u svakodnevnom javnom životu.

Jezik živi kada se koristi.

Ciljevi i načela

U pogledu hrvatskog jezika na područjima na kojima se taj jezik rabi i u skladu s njegovim položajem, Republika Rumunjska zasnivat će svoju politiku, zakonodavstvo i praksu na slijedećim ciljevima i načelima:

- priznanje hrvatskog jezika kao izraza kulturnog bogatstva;
- poštivanje cjelovitosti zemljopisnog područja hrvatskog jezika s ciljem osiguranja da postojeće ili nove administrativne podjele ne predstavljaju zapreku za promicanje hrvatskog jezika;
- potrebi za odlučnu akciju na promicanju hrvatskog jezika sa ciljem njegova očuvanja;
- pogodovanje i/ili poticanje uporabe hrvatskog jezika u govoru i pismu, u javnom i privatnom životu. Javni život obuhvaća obrazovanje, sudsku i upravnu vlast, medije, kulturu, gospodarski i društveni život te prekogranične odnose;
- održanje i razvoj veza na područjima koje pokriva ova Povelja, između grupa koje rabe hrvatski jezik i drugih grupa u Republici Rumunjskoj koje rabe isti ili sličan jezik, kao i uspostavljanje kulturnih veza s drugim grupama u Republici Rumunjskoj koje rabe druge manjinske ili regionalne jezike;
- poduzimanje odgovarajućih mjera u svrhu podučavanja i izučavanja hrvatskog jezika na svim odgovarajućim razinama (npr. u dječjim vrtićima, osnovnim i srednjim te stručnim školama);
- davanje pogodnosti koje će omogućiti da osobe koje se ne služe hrvatskim jezikom, a žive na području gdje se on rabi, nauče taj jezik ako to žele;

- poticanje izučavanja i istraživanja o hrvatskom jeziku na sveučilištima ili odgovarajućim institucijama;

- poticanje odgovarajućih vrsta međudržavnih razmjena u područjima na koje se odnosi ova Povelja između Republike Rumunjske i država u kojima se rabi hrvatski ili neki sličan jezik;

Republika Rumunjska se obvezuje ukloniti (ukoliko već to do sada nije učinila) bilo koje neopravdane razlike, isključenja, ograničenja ili prednosti u odnosu na uporabu hrvatskog jezika sa ciljem obeshrabrivanja ili dovođenja u opasnost održanja ili razvoja hrvatskog jezika. Usvajanje posebnih mjera u korist hrvatskog jezika sa ciljem promicanja jednakosti između korisnika tog jezika i ostalog dijela pučanstva, odnosno mjera koje pravilno uzimaju u obzir njihove specifične uvjete ne smatra se aktom diskriminacije protiv korisnika jezika koji su u široj uporabi.

Republika Rumunjska se obvezuje promicati, svim odgovarajućim sredstvima, međusobno razumijevanje između svih jezičnih grupa u zemlji te naročito uključiti poštivanje, razumijevanje i snošljivost u pogledu hrvatskog i drugih regionalnih ili manjinskih jezika među ciljeve odgoja i obrazovanja te davati potporu masovnim medijima da slijede iste ciljeve.

U određivanju svoje politike prema hrvatskom jeziku Republika Rumunjska uzimat će u obzir potrebe i želje izražene od strane onih koji rabe taj jezik. Njih treba ohrabriti da uspostave tijela ukoliko je to potrebno u cilju savjetovanja državnih tijela u svim pitanjima koja se odnose na hrvatski jezik.

Obrazovanje

U pogledu obrazovanja Rumunjska se obvezuje da na području na kojem se hrvatski jezik rabi, u skladu sa stanjem tog jezika i bez štete za nastavu službenog jezika:

- omogući predškolsko obrazovanje u cijelosti na hrvatskom jeziku;
- učini dostupnim osnovno obrazovanje u cijelosti na hrvatskom jeziku;
- učini dostupnim znatan dio srednjeg obrazovanja na hrvatskom jeziku;
- potakne i/ili dopusti osnivanje sveučilišta i visokoškolskih ustanova na hrvatskom jeziku ili mogućnosti za studiranje tog jezika kao nastavnog predmeta na sveučilištima i visokim školama;
- poduzme mjere koje će osigurati da se kroz nastavu povijesti i kulture odražava značenje hrvatskog jezika;

- omogući osnovno i dopunsko obrazovanje nastavnika potrebnih za primjenu mjera glede obrazovanja na hrvatskom jeziku;

- uspostavi nadzorno tijelo ili više njih koje će biti odgovorno za nadzor mjera koje se poduzimaju te napretka postignutog u uspostavi ili razvitku nastave hrvatskog jezika te za sastavljanje povremenih izvješća o njihovim zapažanjima koja će biti dostupna javnosti.

U pogledu obrazovanja i što se tiče područja različitih od onih na kojima se hrvatski jezik tradicionalno rabi Rumunjska se obvezuje da ukoliko broj korisnika tog jezika to opravdava, dopusti, potakne ili organizira cjelokupnu nastavu na hrvatskom jeziku odnosno kao predmet na svim odgovarajućim stupnjevima obrazovanja (npr. predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje te tehničko i stručno obrazovanje).

Sudbena tijela

Rumunjska se obvezuje u pogledu onih područja sudova u kojima broj stalno nastanjenih osoba koje rabe hrvatski jezik opravdava mjere navedene u tekstu koji slijedi prema stanju tog jezika te pod uvjetom da uporaba pogodnosti koje dodjeljuje ovaj stavak ne bude smatrana od strane suca kao zapreka za pravilno funkcioniranje sudbenih tijela, da:

u kaznenom postupku:

- zajamči optuženome pravo uporabe hrvatskog jezika;
- omogući da podnesci i dokazi, bez obzira da li su pisani ili usmeni, ne budu odbačeni samo zbog toga što su sastavljeni na hrvatskom jeziku; i/ili

uz pomoć tumača i prijevoda bez da zainteresirane osobe zato snose dodatne troškove.

u građanskom postupku:

- dopusti, svaki puta kada se stranka treba osobno pojaviti pred sudom da ona može uporabiti hrvatski jezik bez da zato snosi dodatne troškove; i/ ili
- omogući da se isprave i dokazna sredstva mogu predočiti na hrvatskom jeziku,

ako je potrebno, uz pomoć tumača i prijevoda;

u postupcima pred sudovima koji rješavaju upravne stvari:

- dopusti, svaki puta kada se stranka treba osobno pojaviti pred sudom da ona može uporabiti hrvatski jezik bez da zato snosi dodatne troškove; i/ili
- omogući da se isprave i dokazna sredstva mogu predočiti na hrvatskom jeziku,

ako je potrebno, uz pomoć tumača i prijevoda;

da poduzme korake s ciljem da primjena odredaba o podnošenju isprava i dokaznih sredstava na hrvatskom jeziku u građanskom i postupku pred sudovima koji rješavaju upravne stvari te svaka neophodna primjena usluge tumača i prijevoda ne izazove dodatne troškove za zainteresirane osobe.

Rumunjska se obvezuje:

- da ne osporava valjanost pravnih isprava izdanih na području Republike Rumunjske samo iz razloga što su sastavljene na hrvatskom jeziku;

Rumunjska se obvezuje učiniti dostupnim na hrvatskom jeziku najvažnije nacionalne ustavno-pravne tekstove te one tekstove koji se osobito odnose na korisnike hrvatskog jezika, ako oni već ne postoje.

Upravna tijela i javne službe

U okviru područja državne uprave na kojima broj stalno nastanjenih osoba koje se koriste hrvatskim jezikom opravdava mjere koje se navode u tekstu koji slijedi te obzirom na stanje toga jezika Rumunjska se obvezuje u mjeri u kojoj je to razumno moguće:

- osigurati da oni javni službenici koji dolaze u kontakt sa javnošću rabe hrvatski jezik u svojim kontaktima sa osobama koje se njima služe;
- osigurati da korisnici hrvatskog jezika mogu podnositi usmene ili pisane molbe (zahtjeve) te dobiti odgovor na tom jeziku;
- osigurati da korisnici hrvatskog jezika mogu podnositi usmene ili pisane zahtjeve na tom jeziku;
- osigurati da korisnici hrvatskog jezika mogu valjano podnositi isprave na tom jeziku;

Rumunjska se obvezuje da dopusti i/ili potiče lokalna i područna tijela vlasti na čijem je području broj stalnih stanovnika koji rabe hrvatski jezik takav da opravdava mjere koje se navode u daljnjem tekstu:

- mogućnost za korisnike hrvatskog jezika da podnose usmene ili pisane zahtjeve na tom jeziku;
- objavljivanje službenih isprava lokalnih tijela i na hrvatskom jeziku;
- da lokalna tijela koriste hrvatski jezik u raspravama na svojim skupštinama, bez isključivanja uporabe službenog jezika Rumunjske;

- uporaba ili uvođenje, ako je potrebno zajedno s nazivom na službenom jeziku, tradicionalnih i ispravnih oblika imena mjesta na hrvatskom jeziku.

Rumunjska se obvezuje da u pogledu javnih službi (npr. snabdijevanje električnom energijom, vodom i plinom, usluge odvoza smeća, javni prijevoz, telefonske usluge, groblja, javne knjižnice, sportski objekti i objekti za zabavu, i sl.) koje su ustanovljene od strane upravne vlasti ili u pogledu osoba koje djeluju u njihovo ime na područjima na kojima se rabi hrvatski jezik, te u skladu sa stanjem tog jezika i u okviru mogućnosti:

- omogući da se hrvatski jezik rabi u pružanju usluga javnih službi; ili
- da dopusti korisnicima hrvatskog jezika da podnose zahtjeve i primaju odgovore na njih na tom jeziku.

Kako bi osigurala mogućnost da se hrvatski jezik koristi u odnosima s upravnim tijelima i javnim službama, Rumunjska se obvezuje poduzeti slijedeće mjere:

- primanje u službu i po potrebi dopunsko obučavanje javnih službenika te drugih osoba u javnoj službi;
- udovoljavanje u najvećoj mjeri zahtjevima javnih službenika koji poznaju hrvatski jezik da budu postavljeni na područja na kojem se taj jezik rabi.

Rumunjska se obvezuje da dopusti uporabu ili usvajanje prezimena na hrvatskom jeziku na zahtjev zainteresiranih osoba.

Javni mediji

Rumunjska se obvezuje da za korisnike hrvatskog jezika na područjima na kojima se on govori u skladu sa stanjem tog jezika te ovisno o nadležnosti koju ima javna vlast izravno ili neizravno u toj oblasti, te poštujući načelo neovisnosti i autonomije medija:

- propiše odgovarajuće uvjete s ciljem da javni elektronski mediji ponude programe na hrvatskom jeziku;

- da potakne i/ili olakša redovito emitiranje privatnih televizijskih programa na hrvatskom jeziku;
- potiče i/ili olakšava proizvodnju i distribuciju audio i audiovizualnih ostvarenja na hrvatskom jeziku;
- da potakne i/ili olakša osnivanje i/ili održanje bar jednih novina na hrvatskom jeziku;

- da pomaže obrazovanje (doškovanje) novinara i drugog osoblja u medijima koji rabe hrvatski jezik.
- Rumunjska se obvezuje zajamčiti slobodu izravnog prijema radio i televizijskih emisija iz susjednih zemalja gdje se koristi hrvatski jezik u istom ili sličnom obliku, te da se neće suprotstavljati pre-

uzimanju radio i televizijskih emisija iz susjednih zemalja na tim jezicima. Također se obvezuje osigurati da se neće uvoditi nikakva ograničenja za slobodu izražavanja i slobodni protok informacija u tisku na hrvatskom jeziku. Ove gore navedene slobode mogu se ograničiti u skladu sa zakonom.

Kulturne aktivnosti i ustanove

Rumunjska se obvezuje u pogledu kulturnih aktivnosti i ustanova - naročito knjižnica, videoteka, kulturnih centara, muzeja, arhiva, akademija, kazališta i kina kao i u pogledu književnih djela i filmova, govornih oblika kulturnog izražavanja, festivala i kulturne industrije, uključivši inter alia uporabu novih tehnologija - na području na kojem se hrvatski jezik rabi te u mjeri u kojoj su javne vlasti nadležne, imaju vlast, odnosno ulogu na tom polju da:

- ohrabruje one oblike izražavanja i inicijative koji su specifični za hrvatski jezik te da učini dostupnim na različite načine djela proizvedena na tom jeziku;
- potiče različitim mjerama dostupnost radova proizvedenih na hrvatskom jeziku na drugim jezicima putem pomaganja i razvoja prevođenja, dubliranja, postsinhroniziranja i prevođenja filmova;
- učini dostupnim djela proizvedena na drugim jezicima na hrvatskom jeziku putem pomaganja i razvoja prevođenja, dubliranja, postsinhronizacije i prevođenja filmova;
- osigura da tijela odgovorna za organizaciju ili pomaganje kulturnih aktivnosti različitih vrsta uzimaju u obzir u odgovarajućoj mjeri znanje i uporabu hrvatskog jezika i njegove kulture u svim pothvatima koje potiču ili kojima pružaju potporu;

- promiče mjere sa ciljem da tijela koja su odgovorna za organiziranje ili pomaganje kulturnih aktivnosti raspolažu osobljem koje poznaje u potpunosti hrvatski jezik, kao i jezik ostalog dijela stanovništva;
- ohrabruje izravno sudjelovanje predstavnika korisnika hrvatskog jezika u organizaciji kulturnih ustanova ili u planiranju kulturnih aktivnosti;
- ohrabruje i/ili olakša osnivanje tijela odgovornih za sakupljanje, arhiviranje, predstavljanje ili objavljivanje djela proizvedenih na hrvatskom jeziku;
- prema potrebi osnuje i/ili promiče i financira službe za prevođenje i terminološko istraživanje, naročito u pogledu održavanja i razvijanja odgovarajuće upravne, trgovačke, gospodarske, socijalne, tehničke ili pravne terminologije na hrvatskom jeziku.

Rumunjska se obvezuje da u odnosu na područja koja su izvan onih u kojima se tradicionalno rabi hrvatski jezik ukoliko broj korisnika to opravdava dopusti, ohrabruje i/ili omogućuje odgovarajuće kulturne aktivnosti i pogodnosti.

Rumunjska se obvezuje da provodeći svoju kulturnu politiku u inozemstvu uzme u obzir na odgovarajući način hrvatski jezik te kulturu koju on odražava.

Gospodarski i socijalni život

Rumunjska se obvezuje da u pogledu gospodarskih i socijalnih aktivnosti na cijelom državnom području:

- isključi iz svog zakonodavstva bilo koju odredbu koja zabranjuje ili ograničava bez opravdanog razloga uporabu hrvatskog jezika u ispravama koje se odnose na gospodarski ili socijalni

život, naročito glede ugovora o radu te tehničkih isprava kao što su uputstva za uporabu proizvoda ili uređaja;

- zabrani uključivanje bilo kojih klauzula koje isključuju ili ograničavaju uporabu hrvatskog jezika, barem između korisnika tog jezika u internim pravilima poduzeća te u privatnim ispravama.

Prekogranična suradnja

Rumunjska se obvezuje:

- da primjenjuje postojeće dvostrane i višestrane sporazume koji je povezuju s državama u kojima se rabi hrvatski jezik u istom ili sličnom obliku, ili ukoliko se ukaže potreba, da nastoji sklopiti takve sporazume s ciljem da se podupiru kontakti između

korisnika hrvatskog jezika u tim državama na područjima kulture, obrazovanja, informiranja, stručnog obrazovanja i doškovanja;

- da olakšava i promiče prekograničnu suradnju u korist hrvatskog jezika naročito između regionalnih i lokalnih vlasti na čijem se području rabi hrvatski jezik u istom ili sličnom obliku.

Imate li kakvih primjedaba?

Tijela i udruge koje su zakonito osnovane u Republici Rumunjskoj mogu Vijeću Europe skrenuti pozornost na pitanja koja se tiču primjene odredaba Povelje preuzetih od strane Republike Rumunjske. Takve primjedbe mogu se dostaviti na sljedeću adresu:

European Charter for Regional or Minority Languages
Council of Europe – F- 67075 Strasbourg
minlang.secretariat@coe.int

www.coe.int/minlang

Jezični vodiči sastavljeni su radi davanja, za svaki jezik pokriven Europskom poveljom za regionalne ili manjinske jezike, pregleda odredaba koje se na njih odnose. Ovaj vodič za građanstvo ne zamjenjuje Povelju. Za vjerodostojan tekst svih odredaba koje su Stranke prihvatile kao i popis regionalnih i manjinskih jezika na koje se one odnose, pogledajte na web stranice Vijeća Europe na sljedećoj adresi: <http://conventions.coe.int>. Postepeno će se pripremiti i drugi Jezični vodiči.